

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. De duratione in qua Angeli creati sunt & primo extitere, statuitur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

tino disputabant, ut eum ratione naturali, vel ex admittis convincerent, atque inconsequentia tenebant; sed ut falsitatem eius sententiam apud fideles, quos instruebant, arguerent: apud quos fidei notitiam ut ad eam ostendendam optime possent: imo eis suppositis melius congruentiusque rationi de possessione corporum ab Angelis, quam ab animabus separatis Christianis philosophari, poterant etiam gentilibus ostendere. Ac demum, cum Plotinum, tum Platonem, & Aristotelem, atque antiquiores reliquos Philosophos, non hanc solum de existentia Angelorum veritatem, sed & abstrusiores alias ex libris Moysis, & aliis oraculis vatum & sybillarum à Deo dispositis, ut fidei nostræ viam iteraret, atque tandem emissis potius, quam naturali ratione subodoratas scripsisse ostendimus observatione non ineptiosa. Tomo controuersiarum de Trinitate de incarnat. controuersijs, & disputationibus de vtroque Mytherio primis. Inde diluitur commune, & antiquum argumentum aliud pro euentia naturalis & demonstrationibus præfatis existentie Angelorum, quam ex eis discursibus suam peritiores Philosophi (qui ex solis naturalibus veritatibus indagant, & philosophantur) consone, & constanter habuerunt. Id enim ex Dei reuelatione, & dispositione præfatis subodorati sunt, & apte quidem, ex ea supposita notitia discernerent ad idipsum, & concernentes alias veritates suadendas. opposuit sibi tandem Atriaga, n. 4. Eam saltem, ante quam nullus homo præcelleret, qui obisset, damnataque esset, ut eius praua animi per serpentem ipsam alloquens ad peccatum induceret, naturaliter agnouisse Angelum ipsi per serpentem loqui, ac nusquam animam separatam. Respondet tamen & bene Euz nulla ratione naturali constare potuisse, nullum extra vel intra paradisum hominem, sibi, & marito Adamo prævisisse, obissetque, ut eis separatam animam ab allocutione per serpentem illum euidenter excluderet, sed solum ex sibi, vel marito Adamo à Deo reuelatis.

Si ergo præfata omnia æqua lance libentur, li- quido apparebit, quanto iure idem Atriaga n. eodem s. dicendum ergo est concludat existentiam Angelorum argumentis hinc minime demonstrari, sed & Quirous ipse ab ostendende efficacie rationum harum naturalium maxime intentione deficiat: tandem, sect. 1. dum probabiliora argumenta eiusmodi pro Angelorum existentia, quam quæ pro ea enervandis afferuntur, solummodo concludit, quia (inquit) nil vniuerso incompletum experitur, & ac proinde completas solum substantias esse, quæ in eo nobiscum commorantur, quam separatas animas incompletas, naturali rationi stando debet censei: & hæc quidem ratio, alia ex naturalibus, & postrema pro Angelorum existentia, ex Magorum, & enigmatorum effectibus petita est: sed majus aliquid probabilitatis pure naturalibus principiis minime inducit: etenim, & si nihil incompletum in vniuerso experiamur, naturali tamen ratione, quæ animæ immortalitas demonstratur, eam defuncti cuiusvis corpore, tamen partialis, & incompleta substantia sit, alicubi rerum, & vniuersi persistere naturali discursu paulisper ducto, atque protrahendo demonstratur. Vnde ergo maiori probabilitate ratione naturali ostendit, non illam, sed substantiam aliam completam, viros illos Magorum, & enigmatorum effectus per ipsorum corpora efficere, imo nec posse operari? iude tamen maiori probabilitate specie sic ostendo. Existentia quippe animæ alicubi ex eius immortalitate euidenter deducit, imo, & eius immortalitas inde solum euidenter ostenditur, quod eorum, qui in corpore bene egit, aut male, debitam mercedem, cum socio actionum corpore recipiat: quod fieri non posset, si corpore abscedens periret: nec iterum illud subinde esset viuificatura, ut per eum brutorum animis vlti veniit. Hinc autem fit, ut eius solum corporis, cuius pars, seu compars fuit, cuiusque viuificationi destinata creatur, eiusdem confortio, & conseruationi inclinatur, cum separata est, persisteret, cuiusque ad conuictum, & commercium viuificationis vltioris ex primæ viuificationis possessione, quæ situm: quocirca separatæ animæ ad corpus, aliud etiam non informatiua euocatio (quæ fors Samuelis animæ & Dei contigit voluntate) non solum præter, sed

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

contra eius naturam, ac vniuersi ordinem, & existentiam erit, rariusque longe, quam enigmatorum, & Magorum effectus viros, quos experimus: quare ad separatas animas pro eis efficiendis recutis, ut contra euidentem rationem non sit; minus tamen rationi naturali congruus erit, eo vero præcluso totales substantias inuisibiles esse rationales, & liberas, à quibus eiusmodi effectus proueniant, quam magna probabilitate, citra euidentiam ratio naturalis ostendit, cum plerisque eorum effectuum Deo, ut authori tribui ratio etiam naturalis prohibeat, ut vidimus, numer. 23. fine.

QVÆSTIO II.

Quando creati Angeli fuerint, & ubi.

Vo hæc quæstionis titulo proposita longioris examinationis non sunt quippe quæ à ratione solide statui nequeant: cum enim & locus, & duratio creationi Angelorum è mero Dei arbitrio, omni naturalis, adhuc reliqua rerum, præcitate exigentia lege soluto contingant, nil à ratione naturali firmum pro duratione, & loco determinatis, quibus Angeli creati sunt, produci potest. Ergo ab authoritate sola definendum utrumque erit.

CERTAMEN I.

De duratione in qua Angeli creati sunt & primo extitit, statuitur.

1. Dicendum primo est: Angelos ab æterno creatos non esse, neque ex æternitate extitisse. Est de hinc conclusio. Et si enim creaturam, quamvis natura permanentem (quidquid de essentialiter successiva) ac subinde Angelos, qui ex ita permanentibus sunt, create ab æterno Deus pro suo libito possit; ac non illos ab æterno creare voluisse, nec de facto creasse definitum est in Concilio Lateranensi relato ad verbum cap. firmiter de summa Trinitate, & de Catholica his verbis: *unum est vniuersorum principium creator omnium, inuisibilem, visibilem spirituum, & corporalium, qui sua omnipotente virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam spirituales, & corporeas, Angelicam videlicet, & mundanam, deinde humanam.* Pende illud ad præsens ab initio temporis: quo Angelorum ab æternitate creatio, atque, ex æternitate existentia, ita excluditur, ut de eius definitione in eo textu nusquam dubitandi locus appareat: quare neque vllus ibi definitum hæcenus dubitauit; tametsi de omnimoda substantiæ, & natura eorum spiritualitate, ibi etiam definita, male Doctores aliquot dubitauerint, ut d. 1. q. 1. videbimus; fateor tamen difficilem esse Basilij, huic Catholice veritati aduersam locutionem apud Valq. inficiandum ex n. 4. quæ sic habet: *erat quidam vetustior quidam mundi generationis status super mundanis potentibus conueniens, superætemporalis, æternus, sempiternus;* & verbis reliquis satisfacit Valq. explicatio de intervallo, quodam imaginario, & fluxu, quod ex illi motum tēpus nostrum constituentē iuxta Patres à se explicatos, d. 1. c. 6. antecesserit, vel iuxta Aug. 3. lib. imperfecti super Gen. qui præter tempus nostrum aliud anterius ex successibus Angel. operationibus, si ante nostrum crearentur fore admittit; neutra vero explicatio verbis illis æternus, sempiternus satisfacit: quare nisi de statu Ang. æterni in Dei cognitione, cum Angelis in spiritualitate conueniente (quod mundana creata non habent, et si à Deo ab æterno cognita) benigne intelligi nequit.

2. Solum potest serio à Catholicis disputari quo tempore fuerint creati Angeli, ac esse absolute ceperint ante reliqui vniuersi creationem? an postea? an simul cum primo productis creaturis, cælo nimirum, & terra die creationis, primo? an alio ex sequentibus die? vel alio creationis rerum posteriore? qua in quæstione Grecorum Patrum concors fere sententia fuit

anteriori tempore ad primum creationis cœli, & terræ diem Angelos fuisse à Deo creatos, ita Basilus, Orig. Anastas. Sina ita. Naz. Nicetas Moyses Episcopos, quibus ex latinis accessere Clemens Pap. Hieronym. Ambros. & Cassian. referente Soario I. de Angel. c. 3. Franc. Amico de Angel. d. 2. n. 272. & ante ipsos Vazquez t. 2. in 1. p. d. 224. c. 1. vbi n. 3. refert etiam Bedam & Damascenum, & Isidorum. Molina vero q. 61. art. 3. addit S. Maxim. in centurijs Theologicis. Ioannem Oyparissior. decad. 8. dec. Theol. c. 3. & 4. quorum communia fundamenta inferius rejiciemus: ex græcis unus Theodoretus apud Soarium ibidem, & Ariag. d. 1. sect. 3. Angelos non nisi post mundum materiale creatos, censet, imo neque à Deo creati potuisse: quia in loco aliquo creati necessario debebant, qui tamen, nisi mundi materialis creatione supposita nullatenus poterat esse: cæterum ea sententia, & ratio Theodoretæ non fuit, sed quam fidelior, ac rigidior longe alienarum mentium examinatore Vazquez retulit, c. 3. versu, *ut concilium definiret* n. 13. nempe cum corporea creatura simul tempore Angelos fuisse creatos, nec ratio digna Theodoretæ est. Tum, quia in mundi corporeæ creatione, quæ nullum locum realem duratione anteriorem supponit: sed sua attulit productione, fuisse. Tum quia in loco reali corporeo, eoque sensu alicubi creatura produci à Deo debere falsum omnino est: cum spirituales solas scripturas creare Deus poterit, tamen alicubi id est cum propria præsentia alicui spatio imaginario respondente creati singula, & omnia debeant. Tum denique, quia simul tempore cum mundo corporeo creati Angelis (quod solum Theodoretus voluit) alicubi localiter etiam proprie, non autem nullibi crearentur. Non igitur prius tempore. Angelis creatum mundum materiale Theodoretus asseruit, sed tempore simul: idque vili adeo ratione non probavit, sed alia, & si non admodum efficaci verisimiliori ex 1. ad Hebræ. *Omnes sunt administratores spiritus in ministerium missi*: quasi eorum creatio missio absoluta in mundi materialis administrationem eis verbis asseratur, ac proinde mundum ipsum administrandum natura prius, vel saltem simul non posterius tempore absolute esse supponat: cum absoluta administratio, nondum absolute existentium esse non possit. Hæc sane Theodoretæ eo loco sententia, & ratio fuit, quamvis non satis firma: quia cum missio in ministerium (quod Angeli nomen significat non autem Angeli naturam, vt diximus) naturæ Angelicæ creatio non sit falso nititur fundamento.

3. Dicendum nobis est: Angelos non antequam, sed simul duratione cum corporeo mundo fuisse à Deo creatos. Ita ex Patribus Græcis Epiphanius heresi 6. ante med. Theodoretus vbi proxime ex Latinis Augustinus 11. de ciuit. c. 6. & 22. & contra Faust. c. 1. & 20. & de Genesi ad lit. c. 7. & 8. & si citato c. 3. libri imperfecti, & de incarnat. verbi (sic eius auctor est) c. 6. in certum, & in secreto humana ratione impenetrabili creationis Angelorum tempus censet. Est item conclusio Bedæ t. 4. lib. in exameron sub init. Hugonis de S. Vi. t. 1. de Sacram. p. 5. c. 3. & 4. Ruperti 1. in Genes. 10. & 11. Gregor. Magni 32. moral. c. 9. alias 10. vbi cœli nomine in mundi creatione Angelos, seu spirituales substantias intelligit. Certe Isidorus pro opposita sententia citatus ex 1. de sum. bono c. 12. sentent. 4. sicuti, & Beda t. 8. lib. quæst. separat. q. 9. vbi Isidori non sensa solum, sed, propemodum verba sectatur pro nostra conclusione eis ipsis locis steteret: etenim sententia 3. Isidorus inde ante omnem creaturam Angelum creatum probat, quia de ipsis dictum est, *fuit lux*: siquidem scriptura ait, *Prior omnium creata est sapientia lux enim dicuntur, participando luci æterna, sapientia vero dicuntur, ingenerata inhaerendo sapientia*. Sententia vero 4. vbi expressius ait *ante omnem creaturam mundi creatos Angelos esse*, addit: *Et ante omnem creationem Angelorum Diabolus conditus est, sicut scriptum est: ipse (Behemoth.) principium viarum Domini*: cum autem Diabolus simul tempore cum reliquis Angelis à Deo conditus videret, primum creationis cum Dæmonis respectu Angelorum, um horum respectu cœli, & terræ dignitatis solum

fuisse non temporis statim his verbis explicuit unde et *comparationem Angelorum Archangelis appellat* est. Primus enim creatus existit ordine prælationis non temporis antiquitate, quo etiam sensu sententiam suam de anterioritate creationis. Behemoth seu diabolus cæteris creaturis, quæstion. 32. moral. c. 18. explicat Gregorius, quia ipsum eminentiorem fuit Deo Dæmonem Isidorus sententia 7. ait. *Prius de cælo cecidisse Diabolus creditur, quam homo conderetur*: nam mox, *ut factus est in superbiam erupit, & precipitatus est*. Sed non potuit mox; vbi creatus est de cælo cadere, & precipitari, nisi in cælo tunc, cum primum creatus fuit, esset, ac crearetur: quare eius creatio, cœli simul tempore, aut duratione, cum terræ conditæ creatione, nequit ex Isidori sententia fuisse verisimilior.

4. Sed præter Epiphanijs & Theodoretæ auctoritatem, quam magnam conclusio nostra ex alijs Græcis Patribus habet. Etenim Sophronius episcopa professionis fidei suæ apud 6. Synodum adione 11. i cunctis Synodi Patribus, vt Orthodoxi recepisse ait. *De principio visibilis mundi, & consuetudinis, quæ facta est, Constat: quod omnia, non tantum visibilia, sed inuisibilia vni Deo conditi: & in non existentibus protulit, vt existerent & non essentia repente* (non successione præcedentis inuisibilium aduisibilia) *vt vt existerent, & horum multarum alium differentias prudenter produxit*. Omnia enim per *unigenitum filium in Spiritu S. facti, quæ & sapientia præsentia continet vt Deus suis quibus præsentem, principiumque omnibus temporale constituit*. Pende illud *temporale principium*, quod quidem de tempore nostro cunctis nobis noto eiusque principio nobis adeo cunctis reuelatæ intelligi necessarium debet: non de alio successione Angelicarum cognitionem, in quod Augustinus subtilitas incidit. Ac præter principium creaturarum omnium, tam visibilium, quam impossibilium (de quo suam fidem vbi Sophronius exponit) de principio durationis, ac non alio, quam visibilis mundi, & temporis esse necessario intelligendum. Inde vero constat primo Cassianum loco supra citato minus attente dixisse, neminem scire de opposita sententia suæ veritate dubitasse. Cum nec Latini Patres primores, totique ex Græcis nominatissimi imo sexta Synodi Patres omnes Græci præterquam nostræ conclusioni in professione fidei Sophronij subscripserint. Constat inde, Secundo S. Thom. prima parte quæstione 61. a. 3. ad primum nimis Cassiani (vt puto) præfata sententia fuisse, vt assereret Græcos Patres concorditer sentire Angelorum creationem creatione mundi visibilis, & corpori duratione fuisse anteriorem: Ac demum, nec bona debet, quæ fide post Vazquei, & Molinæ nostri citatis locis accuratam eruditionem fere omnium Græcorum auctoritas conclusio dici potest nostræ à Patrum auctoritate præponderare, nisi ab his, qui utrumque doctorem cursum, vt summum legerint.

Certe ab scholasticorum auctoritate summum firmitatem conclusio nostra sortitur. Est siquidem scholasticorum omnium veterum cum Magistro in 1. cap. 2. S. Thom. 1. p. q. 61. a. 3. vbi Caietan. Bonet Pelanus, & reliqui Thomistæ Dominicane, & Ioan. Præpositus, Vazquez Molina, Valentia, & Iulius scholæ Soar loc. citi Franciscus Amicus de Angel. d. 2. Ariag. d. 1. sect. 3. Quirós d. 50. sect. 3. Granades. 11. 10. & illius in 2. d. 2. 5. 3. Probatur ex scriptura & (me iudice) firmum quam à Theologis aliquot satis doctis repugnat: vt nesci. 1. in principio creauit Deus calum & terram, quod quo Epiphanius supra: *Clare indicat scriptura, quod neque post sidera facti sunt Angeli, neque ante calum, & terram: cum palam, & intrinsecabile sit Diabolus hoc: quod ante calum, & terram nihil erat creatis*. Nam in principio fecit Deus calum & terram, principium sit, & nihil ex creatis ante hoc ipsum sit. quam ipsam loci litteralem interpretationem tradens, Augustinus 12. Confession. c. 20. & 28. ac lib. 11. de Genesi ad litteram, cap. 4. ac pluries eorum in sua operibus supponens, & reliqui Patres communiter illi etiam, qui aliam litteralem eius textus interpretationem admittunt; vt enim constans scholasticis doctrinæ

ribus sententia jam est prima parte quæstione prima articulo decimo, vno eodemque loco plures litteralis sensus ab spiritu sancto intentos posse contineri, & si unus litteralis sensus esse admittatur alter à genuino, etiam litteræ sensu eo præcisè, non excluditur, nisi ab ita vnum illum admittentibus Patribus, & interpretibus expresse reiiciatur, & impugnetur: quocirca solutio ad hunc textum infirmum ab aliquibus tentata inanis est: scilicet illud. *In principio*, non initium, seu principium creatæ durationis, & temporis ibi significare, sed causalitatem, & primi agentis, seu causæ primæ rerum: vt tantumdem valeat, atque *in filio creauit Pater calum, & terram*, vt exponunt Origenes. hom. in Genes. Hieron. quæstionib. in Genes. Ambros. 1. exhamen. cap. 4. August. 11. confess. cap. 9. & lib. 11. cap. 19. 20. & 28. Lull. Eucher. Beda iuxta illud ad ephes. 1. *in ipso creata sunt omnia*: cum iidem Patres de principio temporis, & durationis creaturarum ad litteram etiam dici doceant, simul: quod satis nostræ probationi est, vt conclusionem nostram euincat, & quidem litteralem hunc nostrum sensum, alijs etiam quibusvis admissis, excludi non posse ex scriptura ostenditur. Inde enim constat, & primam diem creationis rerum capisse (atque alios vsque ad hominis creationem) & initium ab scriptura numerari, ac proinde cæli, & terræ creationem principium temporis, seu durationis creatæ verbis illis *in principio* ab scriptura aperte designari: ex quo per successionem motus tempus decurreret diebus, noctibusque constans, quæ vespere, & mane vocibus significemus: tamen quomodo successus hic motus vocibus lucis, seu diei, & mane significatur, & tenebrarum, seu vespere, & noctis significatur: tribus diebus primis, ante quantum, quo firmamento die secunda producta, alia omnia, ac nominatim sol, & luna ei affixa sunt eueniret: scripturarijs, ac Patribus his sit: de qua tam ipsi, quam Molina d. 7. de opere sex dierum Soar & alij, qui de eo opere disputant, dies vero alij per vespere, & mane cognitionis rerum creaturarum perfectionis, elatiorisque, & obscurioris, & imperfectioris bene quidem, & subtiliter ab Angustino exogitari sunt: per metaphoram autem, & allegoriam, non vero ad litteralem sensum, vt minus veræ nonnulli contendunt.

6 Enatio secunda aduersariarum, & sane minus litteræ textus repugnans, est, illud, *in principio* initium temporis & durationis creatæ (vt hætenus monstratum est) litterali sensu demonstrare; non tamen vniuersum sumptæ, & prout omnem creatam durationem complectitur, sed solum speciem temporis nostri: quod dubio procul cæli Empyrej, & terræ creatione caput, & vnde à nobis (quibus Moses temporis, dierumque initium & supputationem tradebat) dies anni, ac secula numerantur, & quibus duratio creatæ Angelica, (& si anterior tempore nostro fuerit) ex vi esse non poterat. Certe ex textu hoc, & eius capitis contextu toto præcisè non ita facile reiici potest, ni alia adessent scripturæ, & conciliorum testimonia, quibus de omni creatæ durationis initio illud *in principio* eo loci intelligi ostenderetur, atque ex alijs id ipsum deduceretur efficaciter. Primam testimonium extat Proverbior. 8. vbi æterna sapientia, vel formalis, vel genita, seu obiectiua, & exemplaris omnium imago Dei filius, & verbum de se ait. *Dominus possedit me in initio viarum suarum* (in ipso enim condita sunt vniuersa, vt statim ex Paulo referam) *antequam, quidquam faceret à principio*: scilicet à principio, in quo Cælum & terram creasse Deus dicitur Genes. 1. & is locus supponit, ante quod æternitas sola præcessit: ergo cum nihil factum à Deo, nisi ab eo, siue ex eo principio, hoc loco asseratur, anterior ad illud principium Angelorum existentia, creatio, & Duratio creatæ non fuisse expresse asseritur & illud *in principio* in quo Genes. 1. Cælum, & terram creasse Deus dicitur principium, non solum temporis nostri, sed creatæ omnis durationis significat. Confirmatur vrgentius adhuc & clarius: vt enim se ab æterno, & ante omnem creatam durationem Dei sapientiam, seu verbum esse, & ex æternitate, quæ omnem creatam

Christoph. de Origene, de Deo Vno. Tomus II.

durationem antecessit, explicatius ostenderet, illico, & continenter subiungit: *ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antiquam terram fieret, nondum erant abyssi; & ego jam concepta eram*. Si autem cæli, & terræ creatio durationis omnis creatæ, quæ absolute fuit, principium, non esset, sed creatæ Angelorum duratio fuisset anterior. Male æternitatem suam Dei sapientia, aut verbum probaret, explicaretur, ex eo, quod esset antequam terra conderetur, & temporis nostri initium poneretur: siquidem & Angelorum creatæ duratio initio temporis nostri iuxta aduersarios præcedens æterna per ipsos non est. Secundum testimonium illud primi Genes. confirmans sit exodi 20. *sex diebus fecit Deus calum, & terram; mare, & omnia, quæ in eis sunt*; ergo & Angeli, qui sunt in cælo, & tunc temporis soli erant, intra sex illorum dierum spatium, nec antequam ultra creati ab scriptura asseruntur: ac subinde principium sex illorum dierum non solum creationis & durationis temporis nostri, & rerum corporalium, sed & creationis, & durationis spiritualium, & durationis creatæ cunctarum principium est, atque ab scriptura dicitur. Id ipsum continetur verbis illis Pauli ad Coloss. 1. *in ipso* (filio Christo) *condita sunt vniuersa, in calum, & in terra visibilia* (quæ in terra & inuisibilia (quæ in cælis) siue throni, siue dominationes siue principatus, siue Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt: hi autem omnes Angelici chori in cælis nondum existentibus conditi, creatique, vt hoc loco dicitur, minime potuerunt; ergo neque ante eorum creationem, & durationem.

CERTAMEN II.

Conclusionis probationes alie.

1. **P**ostremum testimonium sit ex Ecclesi. 18. *qui vixit in æternum creauit omnia simul*; ergo non Angelos duratione aliqua anteriori. Huius testimonij, & illationis solutionem nobis etiam, & omnibus incumbere aduersarij respondent: cum ex Genesi, & fide constet, non omnia, neque omnium rerum genera, & species simul instantaneæ, imo, nec primo creationis die, sed quinque reliquis diebus temporis successu fuisse producta: quare eo rigore, nec simul accipi eo loci potuit, nec illatio facta legitime deduci; sed sensibus alijs illud simul accipi debet ex quo illatio non currat. Cæterum, si creandi vox, quæ Ecclesiasticus vixit, attendatur, rigida acceptione vocis simul, pro eadem, & instantanea duratione, illatione facta nos minime tangi apertum est: etenim, quæ creatæ proprie sunt, nec aliquid supposuerunt productum antequam, ex quo producerentur, & fierent primo die & principio temporis creatæ omnia sunt: cælum scilicet, terra & Angeli; vt contendimus; reliqua vero vltius quinque diebus succedentibus producta, non quidem proprie creatæ, sededucta, ex cælo, & terra præsuppositis, & antequam creatis fuere, quare, & in quæ illud simul, & interesse, & cum cælo, & terra comparatis, de creatis solummodo dictum, non cadit, vt nos etiam proinde cum illo successionem productionis eorum componere debeamus: quamquam, & de his omnibus intellectum reuera vt facilis est pro nobis solutio Magni Gregorij (& quæ nequeat aduersarij inferuire) 32. Moral. c. 94. *his verbis cum simul, calum, & terra describitur, simul factum quidquid de terra produciatur indicatur. Propterea ergo dicitur fecisse Deus omnia simul, quia omnia, quæ deinde facta sunt ex his duobus facta sunt*, quam interpretationem approbat S. Th. 9. 74. 2. 2. ad 2. & Angelorum quinque ex cælo, neque ex terra facti sunt, non quadrat creationi.

2. Sed inquit illud simul in scriptura sepe, non significare instantaneam physicæ rerum, coniunctionem, & productionem, sed moraliter, quia inter vnam, & aliam, eiusque productionem per breue solum tempus intercessit, quod in moralibus æstimat hominibus pro nihilo reputatur.